

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ile 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat EREN

Diyarbakır Milletvekili

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) tarafından 2026 yılı hububat alım fiyatları ekmeklik ve makarnalık buğday için ton başına 16 bin 500 TL, arpa için ise ton başına 12 bin 750 TL olarak açıklanmıştır. Ancak açıklanan fiyatlar, başta üretici örgütleri olmak üzere çok sayıda çiftçi tarafından artan üretim maliyetleri karşısında yetersiz bulunmuştur. Son yıllarda mazot, gübre, tohum, zirai ilaç, sulama ve enerji maliyetlerinde yaşanan yüksek artışlar tarımsal üretimi ciddi biçimde zorlaştırmıştır. Üretici örgütleri tarafından yapılan değerlendirmelerde, son bir yılda tohum ve gübre maliyetlerinin yaklaşık yüzde 100, zirai ilaç maliyetlerinin yüzde 100'ün üzerinde, mazot maliyetlerinin ise yüzde 70 ile 80 oranında arttığı ifade edilmektedir. Buna karşın geçen yıl ton başına 13 bin 500 TL olarak açıklanan buğday alım fiyatının bu yıl 16 bin 500 TL'ye yükseltilmesi, artış oranının yaklaşık yüzde 22 ile sınırlı kaldığını göstermektedir.

Öte yandan üretici temsilcileri, bir ton buğdayın üretim maliyetinin yaklaşık 20 bin TL seviyesine ulaştığını belirtmektedir. Bu durumda açıklanan alım fiyatının üretim maliyetinin dahi altında kaldığı yönünde ciddi eleştiriler bulunmaktadır. Kamuoyunda bir kilogram buğdayın satış değerinin bir bardak çayın fiyatının gerisinde kaldığı yönündeki değerlendirmeler de üreticilerin yaşadığı gelir kaybına ilişkin tartışmaları daha görünür hale getirmiştir.

Sorunun bir diğer boyutu ise kuraklıktır. Diyarbakır başta olmak üzere bölgemizde 2025-2026 üretim sezonunda yaşanan yağış yetersizliği nedeniyle birçok üretici ciddi verim kaybı yaşadığını ifade etmektedir. Bazı bölgelerde kuru tarım yapılan alanlarda ürün kayıplarının yüksek seviyelere ulaştığı belirtilirken, sulama yapabilen üreticiler ise artan enerji ve sulama maliyetleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Böylece üreticiler hem verim kaybı hem de maliyet artışı nedeniyle çift yönlü bir ekonomik baskı altında kalmaktadır. Açıklanan fiyatlara ilişkin Diyarbakır'daki ziraat odaları, üretici örgütleri ve çok sayıda çiftçi tarafından yapılan değerlendirmelerde; mevcut alım fiyatlarının üretim maliyetlerini karşılamaktan uzak olduğu, çiftçilerin artan borç yükü altında üretim yapmaya çalıştığı ve bu koşulların tarımsal üretimin sürdürülebilirliğini tehdit ettiği belirtilmektedir. Tarımsal üretimin devamlılığı, çiftçinin üretimde kalabilmesi ve ülkenin gıda güvenliğinin korunabilmesi açısından açıklanan fiyatların ve destek politikalarının yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- 2026 yılı buğday ve arpa alım fiyatları belirlenirken Bakanlığınız tarafından bu ürünlerin ortalama üretim maliyetleri kaç TL/ton olarak hesaplanmıştır? Bu hesaplamada hangi maliyet kalemleri dikkate alınmıştır?
- 2- Bakanlığınızın hesaplamalarına göre 2026 yılı itibarıyla bir ton buğdayın ortalama üretim maliyeti ne kadardır? Üretici örgütleri tarafından dile getirilen yaklaşık 20 bin TL'lik maliyet hesabı ile Bakanlığınızın hesaplamaları arasında fark bulunmakta mıdır? Bulunuyorsa gerekçesi nedir?
- 3- Diyarbakır ilinde 2026 üretim sezonunda buğday ve arpa ekili alan miktarı ne kadardır? Son beş yılda bu alanlarda meydana gelen değişim nedir?
- 4- Diyarbakır ve bölgemizde yaşanan kuraklığın buğday ve arpa üretiminde yol açtığı verim kaybı oranı nedir? Bu konuda Bakanlığınız tarafından hazırlanmış herhangi bir rapor veya çalışma bulunmakta mıdır?
- 5- Diyarbakır'da kuraklık, yüksek sulama maliyetleri ve enerji giderleri nedeniyle hububat üreticilerinin uğradığı gelir kaybına ilişkin Bakanlığınız tarafından yapılmış bir çalışma bulunmakta mıdır? Bulunuyorsa sonuçları nelerdir?
- 6- Açıklanan alım fiyatlarının üreticilere sağlayacağı gelir düzeyine ilişkin herhangi bir etki analizi yapılmış mıdır? Yapıldıysa sonuçları nelerdir?
- 7- Son üç yılda Diyarbakır'da buğday ve arpa üretiminden vazgeçen üretici sayısı kaçtır? Bu üreticilerin üretimden çekilme nedenlerine ilişkin herhangi bir çalışma yapılmış mıdır?
- 8- Diyarbakır ilinde Ziraat Bankası, Tarım Kredi Kooperatifleri ve diğer finans kuruluşlarına tarımsal kredi borcu bulunan üretici sayısı kaçtır? Bu üreticilerin toplam borç miktarı ne kadardır?
- 9- Diyarbakır'daki ziraat odaları, üretici örgütleri ve çiftçiler tarafından 2026 yılı hububat alım fiyatlarına yönelik dile getirilen eleştiri ve talepler Bakanlığınız tarafından değerlendirilmiş midir? Bu kapsamda üretici temsilcileriyle herhangi bir görüşme gerçekleştirilmiş midir?
- 10- TMO'ya ürün teslim eden üreticilere yapılacak ödemelerin kaç gün içerisinde tamamlanması planlanmaktadır? Son beş yılda ödeme süreleri nasıl değişmiştir?
- 11- Kuraklık, yüksek girdi maliyetleri ve düşük verim nedeniyle gelir kaybına uğrayan üreticilere yönelik ilave destek, prim, borç erteleme veya gelir telafi programı uygulanması planlanmakta mıdır?
- 12- Türkiye'nin son üç yılda gerçekleştirdiği buğday ve arpa ithalatının miktarı ve maliyeti ne kadardır? Aynı dönemde yerli üreticilere sağlanan desteklerin toplam tutarı ne olmuştur?
- 13- Son üç yılda ithal edilen buğday için ortalama ton başına ödenen bedel ne kadardır? Aynı dönemde yerli üreticiden alınan buğday fiyatlarıyla karşılaştırıldığında ortaya çıkan fark nedir?
- 14- Açıklanan alım fiyatlarının yeniden değerlendirilmesi veya üreticilerin kayıplarını telafi edecek ek destek mekanizmalarının oluşturulması yönünde Bakanlığınızın herhangi bir çalışması bulunmakta mıdır?